परिशिष्टम् –"अ"

पाठ्यक्रमसंरचना
कक्षा – नवमी
विषयः – संस्कृतम् (090)

पूर्णाङ्कः – 100

सैद्धान्तिकः–75 अङ्काः
प्रायोजना– 25 अङ्काः

स.क्र.	इकाई एवं विषयवस्तु	आबंटित अङ्कः	कालखण्डः
1	वर्णपरिचयः, उपसर्गः, प्रत्ययः	06	13
2	शब्दरूपम्, संख्या	05	10
3	धातुरूपम्, अव्ययम्	05	15
4	सन्धिः, समासः	06	20
5	कारकः / शुद्धिकरणम्	05	10
6	अपठित–अवबोधनम्, पत्र–लेखनम् / कथालेखनम्	4+4= 08	12
7	निबन्ध–लेखनम् / चित्राधारित–वर्णनम्	06	10
8	पाठ्यपुस्तकम् (सलिला) वन्दना 1. सम्भाषणम् 2. न त्यक्तव्यः अभ्यासः 3. छत्तीसगढस्य वनानि 4. सुभाषितानि 5. प्रत्यभिज्ञानम् 6. सन्त श्रीगहिरागुरुः 7. ब्रेललिपिः 8. सिकतासेतुः 9. रघुवंशम् 10. विश्वबन्धुत्वम् 11. भारतीवसन्तगीतिः 12. लौहतुला 13. भ्रान्तो बालकः	34	110
	कुल	75	200
9	प्रायोजनाकार्यम्	25	20
	महायोगाः	100	220

प्रश्नपत्र–योजना
कक्षा – नवमी
विषयः – संस्कृतम् (090)

पूर्णाङ्क – 75 **समयः – 3:00 होराः**

अ" शैक्षिक–उद्देश्यानुसारम् अङ्कविभाजनम्

क्र	शैक्षिक–उद्देश्यम्	वस्तु निष्ठः/एक पदेन उत्तर	अति लघु उत्तरीयः (VSA)	लघु उत्तरीयः (SA)	दीर्घ उत्तरीयः (LA-I)	दीर्घ उत्तरीयः (LA-II)	अति दीर्घ उत्तरीयः (VLA)	आहत्य अङ्कः	% अधिमारः
		01	02	03	04	05	06		
1	ज्ञानात्मकम् (Knowledge) परिभाषा, सिद्धांत, तथ्यों को पहचाना, सूचना इत्यादि पर आधारित स्मण क्षमता पर आधारित प्रश्न	06	01	02	-	01	-	19	25%
2	अवबोधात्मकम् (Understanding) अर्थ, व्याख्या, अंतर स्पष्ट करना, वैचारिक समझ, भावानुवाद	04	02	01	02	-	-	19	25%
3	अनुप्रयोगात्मकम् (Application) उदाहरण सहित/संदर्भ और समझ के आधार पर दी गई नयी परिस्थितियों को समझना/सिद्धांत के समाधान/हल निकालना	03	-	-	03	-	-	15	20%
4	विश्लेषणात्मकम् (Analusis) (HOTS) वर्गीकृत, तुलनात्मक, व्याख्या विभिन्न स्त्रोतों पर आधारित विशेष जानकारी को समाहित करना/एकीकरण /सुसंगठित करना/अंतर	-	-	-	02	-	-	08	10%
5	मूल्यांकनात्मकम् (Evaluation) मूल्यांकन करना/समीक्षा करना/मूल्य निर्धारण/ निष्कर्ष निकालना/चयन करना/तर्क आधारित	01	-	02	-	-	-	07	10%
6	रचनात्मकम् (Creation/creativity) सृजन करना/पूर्वानुमान/योजना बनाना/परिकल्पना/संगठित करना	01	-	-	-	-	01	07	10%
	योग	1(15) =15	2(3) =06	3(5) =15	4(7) =28	5(1) =05	6(1) =06	75	100%

"ब" प्रश्नानुसारं विभाजनम्

क्र.	प्रश्नानां प्रकाराः	प्रतिप्रश्नम् आवण्टित–अङ्काः	आहत्य प्रश्नाः	आहत्य अङ्काः
1	वस्तुनिष्ठः/एक पदेन उत्तर	01	1(15)	15
2	अति लघुउत्तरीयः (VSA)	02	03	06
3	लघुउत्तरीयः (SA)	03	05	15
4	दीर्घउत्तरीयः (LA-I)	04	07	28
5	दीर्घउत्तरीयः (LA-II)	05	01	05
6	अतिदीर्घ उत्तरीयः (VLA)	06	01	06
योगः		आहत्य अङ्काः	17+1(15) =18	75

"स" काठिन्यस्तरानुसारं विभाजनम्

क्र0	काठिन्यस्तरः	अङ्काः	प्रतिशतम्
1	सरलः (E)	23	30%
2	माध्यः (AV)	37	50%
3	कठिनः (D)	15	20%
	योगः	75	100%

ब्लूप्रिंट
कक्षा – नवमी
विषयः –संस्कृतम् (090)

पूर्णाङ्कः – 75 समयः– 03:00 होराः

क्र.	एककः (इकाई) तथा च विषयवस्तु ↓	अङ्कानाम् अधिभारः ↓	वस्तु निष्ठः/एक पदेन उत्तर	अति लघु उत्तरीयः (VSA)	लघु उत्तरीयः (SA)	दीर्घ उत्तरीयः (LA-I)	दीर्घ उत्तरीयः (LA-II)	अति दीर्घ उत्तरीयः (VLA)	आहत्य अङ्कः	प्रश्नानां योगः
		अंक →	01	02	03	04	05	06		
1	वर्ण परिचयः, उपसर्ग, प्रत्ययः	06	02	02	-	-	-	-	06	02(2)
2	शब्दरूपम्, संख्या	05	02	-	01	-	-	-	05	01(2)
3	धातुरूपम्, अव्ययम्	05	02	-	01	-	-	-	05	01(2)
4	सन्धिः, समासः	06	01	01	01	-	-	-	06	02(1)
5	कारकशुद्धिकरणम्	05	02	-	01	-	-	-	05	01(2)
6	अपठित अवबोधनम् पत्रलेखनम्/कथालेखनम्	04 04	-	-	-	02*	-	-	08	02(0)
7	निबन्धलेखनम्/चित्राधारित –वर्णनम्	06	-	-	-	-	-	01*	06	01(0)
8	पाठ्यपुस्तकाधारितम् गद्यांशम्	06	02	-	-	01*	-	-	06	01(2)
	पद्यांशम्	06	02	-	-	01*	-	-	06	01(2)
	संवादः (गद्यांशपाठात्)	06	02	-	-	01*	-	-	06	01(2)
9	पाठाधारितप्रश्नाः , प्रश्न निर्माणम्	4+4=8	-	-	-	02*	-	-	08	02(0)
10	सुभाषितलेखनम्/अन्वयः, सूक्तिलेखनम्	08	-	-	01	-	01*	-	08	02(0)
	योगः	**75**	**1(15) =15**	**2(3) =06**	**3(5) =15**	**4(7) =28**	**5(1) =05**	**6(1) =06**	**75**	**17+1 =18**

टीप –

01. (i) वस्तुनिष्ठप्रश्नानां खण्डद्वयं भवेत्। **"खण्ड–अ"** (I) इत्यस्मिन् पञ्च बहुविकल्पीयाः प्रश्नाः (MCQ) खण्ड "अ" (II) इत्यस्मिन् पञ्च उचितमेलनं/रिक्तस्थानपूर्णं तथा च **"खण्ड–ब"** इत्यस्मिन् खण्डे एकपदेन उत्तरत पञ्चप्रश्नाः 05 अंकाः भविष्यन्ति।

02. * तारांकितप्रश्नेषु आंतरिकविकल्प प्रश्नाः दाताव्याः।

03. महायोगे कोष्ठाद् बहिस्थाः संख्याः प्रश्नानां संख्याः प्रदर्शयंन्ति तथा च अंतस्थाः संख्याः प्रतिप्रश्नम् अंकान् प्रदर्शयन्ति।

प्रश्नपत्र संरचना
कक्षा – नवमी
विषयः – संस्कृतम् (090)

पूर्णाङ्कः – 75 समयः– 03:00 होराः

1. प्रश्न क्र0–1 वस्तुनिष्ठ प्रश्न है जिसमें दो खण्ड होंगे :–

(i) **"खण्ड–अ"** में कुल 01 अंक के 10 प्रश्न होंगे। जिसमें **05 बहुविकल्पीय** (MCQ) तथा **05 अंक उचित संबंध जोड़ो** या रिक्त स्थान के प्रश्न होंगे। (i) 1X5 (ii) 1X5

(ii) **"खण्ड–ब"** में 05 अंक में अतिलघुउत्तरीय प्रश्न एक शब्द में उत्तर (OWA) होंगे। जिसमें प्रत्येक में 01 अंक निर्धारित है।

2. प्रश्न क्र0–02 से प्रश्न क्र0–04 तक अति लघुउत्तरीय प्रश्न (VSA) होगें। प्रत्येक में 02 अंक निर्धारित है।
3. प्रश्न क्र0–05 से प्रश्न क्र0–09 तक लघुउत्तरीय प्रश्न (SA) होगें। प्रत्येक में 03 अंक निर्धारित है।
4. प्रश्न क्र0–10 से प्रश्न क्र0–16 तक दीर्घउत्तरीय प्रश्न (LA-I) होगें। प्रत्येक में 04 अंक निर्धारित है।
5. प्रश्न क्र0–17 दीर्घउत्तरीय प्रश्न (LA-II) होगें। जिसमें 05 अंक निर्धारित है।
6. प्रश्न क्र0–18 अति दीर्घउत्तरीय प्रश्न (VLA) होगें। जिसमें 06 अंक निर्धारित है।

पाठ्यक्रम
कक्षा – नवमी
विषयः – संस्कृतम् (090)

पूर्णाङ्कः – 75 समयः– 03:00 होरा

क्र.	इकाई का नाम	विषय सामग्री		आवंटित अंक	कालखण्ड
1	वर्ण एवं वर्तनी, संख्या, उपसर्ग, प्रत्ययः	01 वर्ण परिचय एवं उच्चारण स्थान 02. उपसर्ग परिचय एवं प्रत्यय कृदन्त – क्त्वा, ल्यप्, शतृ, शानच्, क्त, क्तवतु, तुमुन्, तव्यत्, अनीयर् । तद्धित – मतुप्, इनि, ठक् त्व त्रल्, तमप् तरप्, धा, ठञ्, मयट् ।		06	10
2.	शब्दरूप,, 1. स्वरान्त 2. व्यञ्जनान्त 3. सर्वनाम संख्या	बालक, हरि, गुरू, पितृ, रमा, मति, नदी, धेनु, मातृ, फल, वारि, मधु । राजन् भवत्, आत्मन्, चन्द्रमस्,गच्छत् । सर्व, यत्, इदम्, एतद्, तद्, किम् (सभी तीनों लिङ्गों में) और अस्मद्, युष्मद् । 51 से 100 तक ।		05	10
3	धातुरुपम, अव्यय	1. भू, पा, पच्, खेल्, लिख्, स्था, दृश्, अस्, लभ्, सेव् (लट्, लङ्, लृट्, लोट्, विधिलिङ् लकारों में) । 2. अव्यय व उनका अनुप्रयोग		05	15
4	सन्धि--परिचय एवं भेद, समास–परिचय एवं भेद	1. स्वर सन्धि (दीर्घ, गुण, वृद्धि, यण्, अयादि, पूर्वरूप, पररूप, प्रकृतिभाव) 2. व्यञ्जन एवं विसर्ग सन्धियों का सामान्य परिचय; । 3. तत्पुरुष, द्वन्द्व, द्विगु, अव्ययीभाव, कर्मधारय एवं बहुव्रीहि समास का परिचय		06	20
5	कारक, शुद्धिकरणम्	कारकों का सामान्य परिचय, शुद्ध प्रयोग एवं उस उस पर आधारित अनुवाद ।		05	10
6	अपठित गद्यांश	पाठ्येतर गद्यांश का अभ्यास ।		04	05
7	पत्र लेखनम्/कथालेखनम्	संस्कृत भाषा में पारिवारिक एवं प्रार्थना पत्रों का लेखन/कथालेखनम् चित्र आधारित वर्णन।		04	10
8	निबन्ध लेखनम्/चित्राधारितवर्णनम्	सरल संस्कृत वाक्यों में निबन्ध रचना/चित्राधारितवर्णनम्		06	10
9.	पाठ्यपुस्तक (सलिला)	वन्दना 1. सम्भाषणम् 2. न त्यक्तव्यः अभ्यासः 3. छत्तीसगढस्य वनानि 4. सुभाषितानि 5. प्रत्यभिज्ञानम् 6. सन्त श्रीगहिरागुरुः 7. ब्रेललिपिः 8. सिकतासेतुः 9. रघुवंशम् 10. विश्वबन्धुत्वम् 11. भारतीयसन्तगीतिः 12. लौहतुला 13. भ्रान्तो बालकः	गद्यांश – 04 पद्यांश – 04 संवादः (गद्यपाठात्) 04 प्रश्नोत्तर 04 प्रश्न निर्माण 04 सुभाषित, सूक्ति 08 वस्तुनिष्ठ 06	34	110
				75	200

प्रायोजनाकार्यम् (Project Work)
कक्षा – नवमी
विषयः – संस्कृतम् (090)

मूल्याङ्कनयोजना

पूर्णाङ्कः – 25 समयः – 2:00 होराद्वयम्

स.क्र.	विषयवस्तु	अङ्कः
1	**प्रायोगिक–अभिलेखः (अधोलिखितविषयान् आधारीकृत्य)** **(1) पाठ्यपुस्तकाधारितम् (न्यूनतमम् एकम्)** (पञ्च सुभाषितश्लोकानां सङ्कलनम्/दशसूक्तीनां सङ्कलनम् । **(2) व्याकरणाधारितम् (न्यूनतमम् एकम्)** (लिङ्गम्, वचनम् , पुरुषः , लकारः, कारकम्, सन्धिः, समासः प्रत्ययादीनां चित्रमाध्यमेन प्रदर्शनम् ।) **(3) रचनात्मकाधारितम् (न्यूनतमम् एकम्)** (महापुरुषः, कविः, विद्यालयः, ग्रामः, नगरम्, हट्टः, इत्यादिविषयषु ।) **(4) शब्दाकोषाधारितम् (न्यूनतमम् एकम्)** (संज्ञापदानां सङ्कलनम् – पुष्पाणाम्, पशूनाम्, वस्त्राणाम्, अन्नानाम् इत्यादीनाम् , विलोमशब्दानां, पर्यायवाचिशब्दानां सङ्कलनम् इत्यादीनि ।)	5
2	**अभिलेखाधारितलिखितपरीक्षा (उपर्युक्त–चतुर्षु केषाञ्चिद् त्रयाणाम्)(5×3)**	15
3	**मौखिकपरीक्षा** (कक्षास्तरानुसारं संस्कृतविषये सामान्यमौखिकप्रश्नाः)	5
	योगः	25

टीप – 1. सञ्चिका (फाईल) निर्माणम्–जूनतः दिसम्बरपर्यन्तम् ।
2. मौखिक परीक्षा–जनवरीमासे यथावसरे ।
3. लिखितपरीक्षा–जनवरीमासे यथावसरे होराद्वयम् (दो घण्टे) ।